

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני כ"ד ניסן תשע"ח | דף היומי בבלי: הוריות ט.
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף ו' "וללמדו ספר" עד סעיף ח'. | לוח יומי מקוצר: עמוד צ"ט סימן ש"ו .
מוסר: פרק ה' מ"וראה נא אחי" עד תחילת פרק ו'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ד משנה כב עד פרק ה משנה ד.

הדף היומי בהלכה

מדוע אסור לתת מתנה בשבת?

כדרך שמותר להתחיל במלאכה בערב שבת גם כשהיא נמשכת מאליה לתוך השבת; ויש אוסרים, משום שבניגוד למלאכה הנמשכת מאליה לתוך השבת, הקנין אינו חל אלא כאשר המוכר והקונה קיימים, ולכן נחשב הדבר כאילו האדם פועל פעולה כלשהי בשבת.

[שו"ע שו, ו, ומשנ"ב לג; ביאורים ומוספים דרשו, 23, 24 ו-26]

חכמינו ז"ל אסרו לקנות ולמכור בשבת, מחשש שמא יכתבו את פרטי העסקה. וכן אסרו לתת מתנות בשבת, משום שהנתינה דומה למקח וממכר. אולם, בשונה ממכירה, מתנה מותרת לצורך השבת, או לצורך מצוה. ואם טעה אדם ונתן לחבירו מתנה בשבת, יכוון הנותן שלא לזכות בחפץ עד למוצאי השבת. ועשיית מעשה קנין בערב שבת על מנת שהקנין יחול בשבת - יש מתירים,

הדף היומי בהלכה

האם מותר לאדם בריא למדוד חום בשבת?

שאינו דיגיטלי, המופעל בעזרת כספית; וכן מותר למדוד כמות של תרופה לצורך חולה. ויש שכתבו עוד כי מכיון שמדידת החום נעשית בדרך כלל לצורך רפואי, אין מדידה זו נחשבת כלל לעובדין דחול, ולכן מותר אף לאדם בריא למדוד את החום בשבת; ויש מהם שכתב כי רצוי להמנע מכך.

[שו"ע שו, ז, ומשנ"ב לד ורלו; ביאורים ומוספים דרשו, 29-30]

המדידה אסורה בשבת, אף בכלי שאינו מיועד למדידה, משום שזהו מעשה חול - 'עובדין דחול'. איסור זה הוא רק במדידה למטרה כלשהי, אבל מדידה כ'מתעסק' בעלמא - מותרת. וכן מדידה לצורך מצוה מותרת, ולכן מותר למדוד כמות מים במקוה, וכיוצא בזה.
וצורך רפואי נחשב כצורך מצוה, ולכן מותר למדוד חום בשבת במד-חום

הדף היומי בהלכה

לימוד תורה קודם ללימוד אומנות - לכלל הדעות!

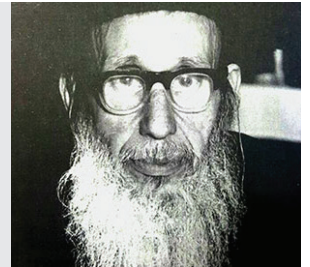

ומוסר, לפני שמלמדו אומנות, וכן במקביל ללימוד האומנות; שאם לא כן, מועד הבן לעבור אף על העבירות החמורות שבתורה, שהרי אינו יודע את ההלכות הנצרכות, ומאידיך, אין בו יראת שמים; ובמיוחד אם נקלע בגלגולי הזמן לסביבה שלא מצויים בה שומרי תורה ומצוות.

[ביה"ל שו, ו, ד"ה וללמדו]

במשנה במסכת קידושין נאמר: "רבי מאיר אומר, לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה. רבי נהוראי אומר, מניח אני כל אומנות שבעולם, ואיני מלמד את בני אלא תורה, שאר כל אומנות, כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה, הרי הוא מת ברעב, אבל התורה אינה כן, אלא משמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו".

ברם, אף לדעת רבי מאיר, בודאי צריך אדם ללמד את בנו תורה, הלכות

אחרי שהגר"ח ברים הגיע הביתה והחליף את מעילו, פשפש הבחור בתוך המעיל ומצא את הנייר שהוא הוציא מכיסו באמצע הדרשה ועיין בו. להפתעתו ראה כי זהו נייר ריק...

כך המשיך את דרשתו. הדבר עורר פלא אצל בחור אחד שהיה בן בית אצלו. הוא ידע שראש הישיבה מעולם לא הכין את דרשותיו על גבי ניירות, והחליט לתהות על הדבר. אחרי שראש הישיבה הגיע הביתה והחליף את מעילו, פשפש הבחור בתוך המעיל ומצא את הנייר שהוציא ראש הישיבה מכיסו באמצע הדרשה, וראה כי זהו נייר ריק... לא היה כתוב בו דבר וחצי דבר. רק אז הבין כי היה פרק מופלא במסכת המדות שאפפה את ראש הישיבה בכל צעד ושעל.

(ע"פ 'פניני השער' מתוך 'בפקודיך אשיחה', שיחות הגרמ"מ טויבנפעלד שליט"א)

בקהילת סקווירא בארה"ב התקיימה פעם אסיפה גדולה וכיבדו שם כמה רבנים לומר דברי חיזוק ומוסר לפני הקהל. אחד מהרבנים בתוך דרשתו שכח לרגע את ההמשך שעליו לומר, הוא הפסיק לרגע קט ולקח את הניירות שבהם הכין את הדרשה, הביט בהם ואחר כך המשיך את דבריו. אחריו התכבד הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, שכיהן אז כראש הישיבה בסקווירא, לשאת דברים. הוא חשש מה יהיה אם הדרשה שלו תצליח בלא שום תקלה, אולי יחוש הדרשן הקודם חלישות הדעת, ואולי גם הקהל יאמרו שהדרשה שלו היתה טובה יותר. מה עשה, באמצע דרשתו הפסיק את דבריו כמי שטעה טעות גדולה, שלף נייר מכיסו, הביט בו מלפנים ומאחור כמה רגעים, ואחרי

פניני הפרשה

פנה הבחור למרן הגראי"ל ושאל: "האם ראש הישיבה אוהב לאכול סטייק?" ענה לו רבנו: "אינני יודע מה זה..." בשלב זה הגדיש הבחור את הסאה ומרן זצ"ל פנה אליו: "מה אתה רוצה ממני?!"

אותי בעל כורחי?" כאב רחום ישב מרן זצ"ל והשתדל לרדת לכאבו של הבחור הניצב מולו, ואז פנה ואמר לו: "דבש הוא מתוק?" "כן", ענה לו הבחור. המשיך מרן זצ"ל: "נו, ואם יבוא אדם ויאמר שהדבש הוא מר, מה נעשה, כיצד נתייחס לדבריו?" ענה הבחור: "מה הפירוש? הוא שקרן! דבש הוא מתוק!". אלא שהפעם הפתיע מרן בתשובתו ואמר לו: "למרות שעל מתיקות הדבש אין עוררין, לא בטוח שהוא שקרן. יתכן שיש לו פצעים בפה והדבש שורף לו". המשיך רבנו ואמר לו: "אינני מכירך, יתכן שיש לך פצעים בפה, פצעים של דיבורים אסורים, לשון הרע, רכילות, ניבול פה וכיוצא בזה, וכשמטעימים את פיך תורה אתה חש צריבה במקום מתיקות. לתורה יש מתיקות שאינה ניתנת לוויכוח, וכשם שהכל מודים שהדבש מתוק, כן מודים כי התורה מתוקה וערבה. אם מר לך, לך ורפא את פצעך, ורק אחרי שתרחיק מפך פצעים של דיבורים מגונים ואסורים תוכל לחוש את מתיקות התורה".

(כאילו תערוג מתוך שיח יוסף ח"ג)

זאת תהיה תורת המצורע (ויקרא יד ב) נגעים באים על עוון לשון הרע (ערכין טו); באחד הימים התדפק בחור ישיבה בבית מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, כשהוא מציג עצמו בפני בני הבית כבחור שאינו אוהב ללמוד, וההתעסקויות מחוץ לבית המדרש קורצות לו יותר מדף גמרא, ובפיו בקשה להכנס למרן, שאולי יפסוק לו שבחור כמוהו, במצב שכזה שאינו אוהב ללמוד באמת, פטור הוא מהלימוד. הבחור הוכנס פנימה, אך לפני כן ביקש: תנו לי לדבר עם ראש הישיבה בצורה פתוחה בלי שאיש יתערב. ואז פנה הבחור לראש הישיבה ושאל: "האם ראש הישיבה אוהב לאכול סטייק?" ענה לו ראש הישיבה: "אינני יודע מה זה". הסביר הבחור: "סטייק זה בשר שפורסים אותו לפני הבישול, ומטגנים אותו טיגון קצר בשמן, ואח"כ מבשלים אותו בכל מיני רוטבים וכו' וכו', זה מאוד טעים, אולי אביא לראש הישיבה לטעום...". בשלב זה הגדיש הבחור את הסאה ומרן זצ"ל פנה אליו: "מה אתה רוצה ממני?" ואז פרץ הבחור בכבי ואמר בכאב רב: "אני אסביר לרב מה אני רוצה. הרב לא אוהב סטייק, ולא רוצה שיביאו לו לטעום, אני לא אוהב תורה, למה שיטעימו

קנין חכמה פרקי אבות

"רבי יעקב גלינסקי סיפר לי, שבפעם האחרונה שנסע לארה"ב שאל את מרן הגר"ח קנייבסקי על מה עליו לדרוש... אמר לו הגר"ח: 'אתה דורש 70 שנה, ואתה שואל אותי?!'"

כולו שקול, עשה מצווה – הכריע העולם לכף זכות, עשה עבירה – הכריע לכף חובה". אלא מה תאמרו? שזה רק בגרמא, שיש מקטרגים ועונשים וכו' ולא באופן ישיר? – הכל נכון, אבל ההלכה היא שגם על גרמא חייבים דיני שמים, ושם יראו לו כמה אסונות אירעו בגללו. המשיך הרב ולך וסיפר: "רבי יעקב אמר לי: היו לי אז שיחות מוכנות, אך ברגע שהגר"ח אמר שצריך לעורר על זה – זנחתי את כל השאר".

(דברי שיח)

להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות (אבות ה א) סיפר הרב ולך שליט"א: "רבי יעקב גלינסקי סיפר לי, שבפעם האחרונה שנסע לארה"ב שאל את מרן הגר"ח קנייבסקי על מה עליו לדרוש... ואת זאת שאל מי שהיה דרשן במשך 70 שנה, והיו לו דרשות מוכנות אין ספור. אמר לו הגר"ח: 'אתה דורש 70 שנה, ואתה שואל אותי?!' אך ענה לו על שאלתו, ואמר כי עליו לומר דרשות על כך שכל הצרות שבעולם מגיעות מהעבירות שלנו, ועליו לחדד לשומעים את דברי המשנה 'לעולם יראה אדם... כאילו העולם

נענה הגר"א שר ואמר לבחור: "אביך היה אצלי לפני שבועיים והתעניין עליך. הוא עשה עלי רושם נהדר. ממש א פיינער מענטש. רציתי לשאול אותך: האם גם עליו יש לך תאווה לדבר לשון הרע?"

"לא. ביחס לאבא שלי אין לי כל תאווה לדבר. זה אפילו לא ניסיון בעבורי."
 "מדוע? האם לאבא שלך אין חסרונות?"
 "אין אדם ללא חסרונות. גם לאבא שלי יש חסרונות, ובכל זאת אין לי כל תאווה לדבר עליו. ולא זו בלבד, אלא אם אשמע מישהו שידבר עליו לשון הרע, לא ייתן לי הדבר מנוחה ולא אוכל לישון כל הלילה."
 "תנסה להסביר לי מדוע. במה הוא שונה מכל אדם אחר?"
 "על אבא שלי אני לא רוצה לדבר. אני אוהב אותו. וכשלא רוצים לדבר - לא מדברים."
 "אם כך, אתה בעצמך נתת עצה נפלאה איך להתגבר על התאווה ולא לדבר לשון הרע על הזולת. תאהב אותו! אם תאהב אותו, לא תרצה לדבר עליו, וכשלא רוצים לדבר - לא מדברים".

(יחי ראובן)

זאת תהיה תורת המצורע (ויקרא יד ב) נגעים באים על עוון לשון הרע (ערכין טו):
 אחד התלמידים בישיבת סלבודקה ניגש לראש הישיבה הגאון רבי אייזיק שר, שהיה גיוואלדיגער מחנך, צדיק גדול, חכימא דיהודאי, ושאל אותו: "יש לי בעיה גדולה! יש לי תאווה בלתי נשלטת לספר לשון הרע! בפרט סיפורים כאלו שאף אחד לא יודע. הרי זה כל כך מתוק, ממש זיס, צוקער. והתאווה הזאת בוערת בי כמו אש. האם הרביה יכול לתת לי עצה איך להתגבר על זה ולא להיכשל?"
 נענה ראש הישיבה ואמר לו: "אביך היה אצלי לפני שבועיים והתעניין עליך. הוא עשה עלי רושם נהדר. ממש א פיינער מענטש. רציתי לשאול אותך, האם גם עליו, על אבא שלך, יש לך תאווה לדבר לשון הרע?"
 "לא", השיב התלמיד. "על אבא שלי אין לי תאווה לדבר לשון הרע."
 "והאם אתה מרגיש שאתה עומד בפני 'נסיון' כשאתה לא מדבר עליו? האם אתה מרגיש שאתה 'מתגבר' על תאווה כשאתה נוצר את פיך ביחס אליו?"

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

"אפילו אם מפצירים בו אביו או רבו שיספר להם מה שדיבר פלוני על אודותם - אסור"

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

כתוב בתורה שאין לדבר לה"ר על חברו בכל אופן.
 ואם אביו הוא עם הארץ, כתב ה'בן איש חי' שיאמר לפניו שאירע מעשה באדם אחד שעשה כך, ואמר לו החכם שדבר זה אסור.
 ואם עשה כן ולמרות זאת לא הבין אביו את הרמזים, דעת הגר"נ קרליץ שמותר לו לומר לאביו בפירוש שאסור, ובשעה שעובר את העבירה מותר אף להכלימו כדי להפרישו מהעבירה, שהרי למדו חכמים ש"אתה ואביך חייבים בכבוד ה'". אכן, דעת הגר"צ אבא שאול שאין היתר לבזות את אביו כדי למונעו מעבירה. ודעת הגר"ח קניבסקי שאם יודע שאביו יכעס עליו כשעיר לו ולא יקבל ממנו, ע"ז נאמר "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע" וכו'.

בסעיף ה' (כלל א' מהלכות רכילות) הנלמד היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים', מדגיש רבנו כי אפילו אם מפצירים בו אביו או רבו שיספר להם מה שדיבר פלוני על אודותם, אסור הדבר. זהו אכן ניסיון קשה הכרוך באי נעימות, שעל כדוגמתו אנו מתפללים "ואל תביאנו לידי ניסיון"..
 בביאורים ומוספים מביאים על כך את דברי השולחן ערוך ביורה דעה, שהרואה את אביו שעובר על דברי תורה לא יאמר לו "עברת על ד"ת", אלא יאמר לו בלשון שאלה - "אבא, כתוב בתורה כך וכך?" והוא יבין מעצמו ולא יתבייש. וכן מבואר לעיל ב'חפץ חיים' שכשהוריו מספרים לשון הרע מחויב למונעם בדרך כבוד [ואם חרש להם, הוא והם אינם ממלאים ימיהם ושנותם], ובבאר מים חיים שם כתב שיאמר להם בלשון רכה ובדרך כבוד כך: "אפילו אם הוא אמת,

המוסר היומי

היתכן כי בכל יום אנו רואים אנשים טובעים בנהר ולא מצילים אותם?

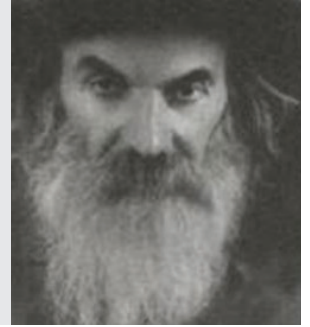

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

ואף בענין פיקוח נפשות, אם נזדמן לאחד להציל נפשות, ולשני לא נזדמן זה, ורק עסק לו בתורה, וישאלו אותנו: "מי פעל יותר? לכאורה היו הכל משיבים כי המציל נפשות הגדיל לעשות, אבל חז"ל גילו לנו שאף שגדולה מצות פיקוח נפש מאוד, אבל זה שלא נזדמנה לו מצוה זו, ורק עסק בתורה באותו הזמן, לא נופל ממנו, ואדרבה הוא הגדיל לעשות, כי גדול תלמוד תורה מהצלת נפשות. וראה נא אחי, כי לפי זה, בכל שעה ושעה שהיה ביכולתך לעסוק בתורה ולא עסקת, הרי הוא כאילו באו לפניך להציל נפשות ולא הצלת, ואף שאנחנו בעינינו הסתומות לא ידענו זאת, אבל חז"ל גילו לנו רז הזה - עד כמה גדול ערך הלומד התורה, שאין דבר בעולם שקול אליה!"

[תורת הבית פרק ה]

"ראה נא אחי עד כמה צריך להוקיר כל שעה שלא להתבטל מלימוד התורה, דהנה אם היה מזדמן לאדם להציל נפש מיישראל מלטבוע בנהר, כמה שמח שמחה גדולה, וכל ימי חייו היה זוכר אותו היום ואותה השעה שזכה להציל נפש מיישראל ממנו. ולהיפך, חס ושלום, אם היה בכחו להציל נפש מיישראל ממנו, ובעצלותו הניחו לטבוע בנהר או להשרף באש, אין לשער גודל צערו לנצח כשיזכור שבעצלותו נאבדו נפשות.
 ועתה אחי, ראה נא מה שאמרו חכמינו ז"ל: גדול תלמוד תורה מהצלת נפשות; וביאורו: דאף שלמען הציל נפשות בודאי אנו מחויבים להתבטל מתלמוד תורה, ואף בשביל מצוה אחרת קטנה שאי אפשר לעשות על ידי אחרים, כי כן הוא רצון השי"ת. אבל בשאפשר לעשות המצוה על ידי אחרים, גדולה היא התורה מכל המצוות.

אשתי אמרה שאין לי מה לבוא הביתה בלי הבטחה מהרבי שיוולדו לנו ילדים, בכה היהודי. הרבי הרהר כמה דקות ואחר כך אמר: "אני מוכן להבטיח לך, בתנאי שגם אתה תבטיח לי כמה דברים..."

סיפור מופת מאדם שהיה חשוך ילדים ופנה אל הצדיק האדמו"ר רבי שלומק'ה מזוועהיל זיע"א.

אשה כי תזריע וילדה זכר (ויקרא יב ב)

תבטיח לי שתפסיק לדבר במקווה ובבית הכנסת, אני מבטיח לך בן זכר. כמובן שהיהודי קיבל על עצמו את הדבר, ואלה שנפגשו עימו במקומות הנ"ל לא ידעו מה קרה לו... הם התרגלו לראותו מדבר ומדבר, והנה לפתע הוא שותק כדג. אבל, כבר אמרנו, מה לא עושים בשביל לזכות לזרע של קיימא?... ולכן, למרות שהסתכלו עליו כעל מי שירד מדעתו, המשיך לשתוק. ויהי לתקופת השנה התקיימה הבטחתו של הרבי ונולד לו בן זכר. הרבי מזוועהיל התכבד בסנדקאות, ולאחר מכן שאל האב המאושר את הרבי איזו מידה כנגד מידה יש בשתיקה ולידת בן זכר? והרבי השיב בדברים מחודשים: מובא בשם רבי פנחס מקוריץ שהקב"ה קוצב לכל אחד את מידת ההנאות שיהנה כאן בעולם הזה. בזמן שהינך מדבר במקווה ובבית הכנסת את דיבורי החול, הינך ממלא את קצבת ההנאה שהקב"ה הקציב לך, ולא נשארת לך יותר זכות ליהנות מההנאה שבלידת ילד. כאשר הפסקת לדבר, ואז לא נהנית יותר מכך, אפשר היה לספק לך את הנאת הלידה. (מתוך קול ברמה" - גליון 284)

סיפר הרב נחום כהן שהעיד ששמע מפי הרב שמעון אליהו שלזינגר זצ"ל, שהתלווה יום אחד אל הצדיק רבי שלומק'ה מזוועהיל. והנה, ניגש אליו לפתע יהודי ומספר לו, בבכי רב, שהוא חשוך-ילדים מזה זמן רב. "אשתי הגיעה למצב כזה שהורתה לי לבקש ברכה מהרבי, ואמרה שאין לי מה לבוא הביתה בלי הבטחה מהרבי שיוולדו לנו ילדים. אני מבקש שהרבי ירחם עליי, ויבטיח לי זרע של קיימא", בכה היהודי. האדמו"ר הרהר לעצמו כמה דקות, ואחר כך אמר: "תראה, אתה מבקש ממני שאבטיח לך. אני מוכן, אבל בתנאי שגם אתה תבטיח לי כמה דברים". כמובן שהיהודי נתן את הסכמתו לעיסקה, ועוד בטרם שמע מה הן דרישותיו של הרבי, אמר 'הן'. ואז אמר לו הרבי: שמעתי עליך שהינך ראש המדברים במקווה, וסביבך מתרכזים רוב היהודים שם. אני רוצה לבקש ממך שבלכתך למקווה, אל תדבר. ושנית, שמעתי שהדיבורים שלך אינם מסתיימים במקווה, אלא גם כאשר אתה מגיע להתפלל בבית הכנסת, אינך מהשומרים על שתיקה מוחלטת... ונחשב כאחד הדוברים הראשיים. אם